

2024-től érvényes érettségi követelmények szerinti esszé feladatok

4.1 Politikai eszmék

4.2 Az ipari forradalom első hulláma

4.5. Az ipari forradalom második hulláma a világban és Magyarországon

2024-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT-4.5

Az ipari forradalom második hulláma (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az ipari forradalom második hullámát mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az ipari forradalom második hulláma a 19–20. század fordulóján zajlott, és rögzíti, hogy az Egyesült Államok / Németország új gazdasági nagyhatalmakká váltak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyár, futószalag, robbanómotor, tőke / tőkekoncentráció / monopólium / kartell	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a törvény célja a verseny fenntartása / a monopóliumok létrejöttének megakadályozása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egy-egy nagyvállalat több iparágban is elkezdett termelni; a tőkekoncentráció lehetővé tette a versenytársak felvásárlását; megjelent a fináncsőke; a beruházások nagy tőkét igényeltek; a monopóliumok kiszolgáltató helyzetbe hozták a munkavállalókat / beszállítókat / vásárlókat; először az Egyesült Államokban vezettek be monopolelles törvényt).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. jelentősen nőtt az évenként előállított autók darabszáma; jelentősen csökkent az autók ára; a darabszám növekedésével egyre olcsóbbá vált a termék), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megjelent a futószalag; a tömegtermelés lehetővé tette a fogyasztás növekedését).	0–3

Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy új erőgépek / erőforrások jelentek meg (elektromos és benzinmotor / elektromos áram, kőolaj), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az új járművek átalakították a személyi közlekedést; a gőzgéphez képest sokkal kisebbek / könnyebbek / biztonságosabbak voltak; hordozhatóvá vált az energiaforrás; megjelent az autógyártás; a transzformátor lehetővé tette az áram szállítását; a villanyvilágítás / villanykörte lehetővé tette a műszakok kialakítását a termelésben; az elektromos áram forradalmasította a kommunikációt / híradástechnikát).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a találmányok létrejöttében fontos szerepet játszott a tudományos kutatás, és lényegi megállapítást tesz (pl. létrejött a kutatók / tudósok csoportja; a kutatók fokozatosan specializálódtak; a kutatás egyre költségesebbé vált); vagy felsorolja az új húzóágazatokat: vegyipar / acélkohászat / elektromos ipar, és megnevez az iparágnak megfelelő új találmányokat, eljárásokat.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

4.6. A szocializmus

4.7 Polgári állam, nagyhatalmi törekvések

2025-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT-4.7

Francia gyarmatosítás (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháború előtti francia gyarmatosítás gazdasági és politikai céljait, valamint mozgatórugóit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy időbeli elemet (pl. a gyarmatosítás újabb hulláma az 1850-es években vette kezdetét / a 19. század második felében / 20. század elején történt, egybeesett a második ipari forradalommal, a nemzetállamok kialakulása után zajlott), és rögzíti a gyarmatosítás egy térbeli jellemzőjét (pl. valamennyi kontinenst elérte, a kontinensek eddig érintetlen területei is gyarmattá váltak, a britek rendelkeztek a legtöbb gyarmattal, Franciaország Afrikában / Ázsiában is rivalizált a britekkel, leginkább Afrikában gyarmatosítottak), vagy megemlíti legalább két fontos korabeli francia gyarmatot (pl. Algéria, Szenegál, Tunézia, Elefántcsontpart, Marokkó, Indokína).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmat, ipari forradalom, kapitalizmus / imperializmus, antant.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Szuezi-csatorna francia kezdeményezésre épült; a britek akadályozták a csatorna megépítését; a törökök támogatására szükség volt a csatorna kivitelezéséhez), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a csatorna megépítése rendkívül költséges volt; a csődközelbe kerülő vállalkozás részvényeit végül a britek vették meg / a megépülés után a csatorna a britek kezére került; a csatorna megépítése az ázsiai gyarmatokkal való kapcsolattartás miatt volt fontos; a csatorna lerövidítette az utat Európa és Ázsia között).	0–3
	F2 Rögzíti a karikatúra egy lényegi elemét (pl. a fashodai incidens a britek sikerével zárult; a franciák a fashodai válság következtében kellemetlen / kiszolgáltatott helyzetbe kerültek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. fegyveres összecsapásra végül nem került sor; a franciáknak újra kellett gondolniuk az afrikai gyarmatosításra vonatkozó terveiket; a franciáknak nem sikerült elérni a Vörös-tengert az afrikai szárazföldön át; nem tudtak egy teljesen összefüggő észak-afrikai gyarmatbirodalmat létrehozni; a vereség felerősítette Franciaországban a gyarmatosítás lassítását célzó hangokat; a vereség után a németek elleni reváns került ismét előtérbe).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egyet a franciák politikai céljai közül (pl. a nagyhatalmiság garanciáját a gyarmatok megszerzésében látták; Franciaország a nyugat–kelet irányú afrikai terjeszkedésben volt érdekelt; Németország gyarmati terjeszkedését akarta megakadályozni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hatalmi versengést az imperializmus fogalma írja le; a franciáké volt második legnagyobb gyarmatbirodalom / a franciák rendelkeztek a második legnagyobb flottával; a franciák a németektől elszenvedett korábbi vereség miatt a gyarmatokon kárpótolták magukat; a francia politika megosztott volt a gyarmatosítás kérdésében; a franciák egyre inkább a németekkel szembeni revánsra törekedtek; olykor értéktelen területeket is gyarmatosítottak; a konfliktusoknak szerepe volt a szövetségi rendszerek / antant kialakulásában / az első világháború kirobbanásában).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a gyarmatosítást a (második) ipari forradalom / a gazdasági fejlődés ösztönözte, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gyarmatok piacot / nyersanyagforrást jelentettek; munkaerőt biztosítottak a gyarmatosító hatalom számára; az iparosodás biztosította a fegyveres erőt a gyarmatosításhoz; a franciák egy része a gyarmatokra vándorolt; a gyarmatosítók fejlesztették az infrastruktúrát; jelentős francia tőke áramlott a gyarmatokra; a tőke kivitel erősítette a gyarmatosítók politikai befolyását; a befektetések következménye a gyarmatok gazdasági alárendeltsége lett; a gazdasági versengés szerepet játszott a világháborús szövetségi rendszerek megteremtésében / az antant megalakulásában).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10